

Дмитро Анатолійович КОБИЛЬНИК

д.ю.н., доцент, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6777-7963>

e-mail: d.a.kobylnik@nlu.edu.ua

Богдан Романович КАЗАРІН

студент, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8356-3703>

e-mail: Bogdan11111111122@gmail.com

Олег Валерійович КАРАВАНСЬКИЙ

студент, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9017-0024>

e-mail: olegoleh1234@gmail.com

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ГЕНЕЗА ТА СУЧАСНИЙ СТАН

У статті комплексно досліджено розвиток національної податкової системи, її складові елементи, визначено її роль в економічній діяльності держави. Особливу увагу приділено нормативно-правовим актам, що здійснювали правове регулювання в досліджуваній період. Розглянуто вплив податкової системи на стимулювання або дестимулювання розвитку певних галузей економіки. Досліджено наукову літературу, статистичні дані у сфері оподаткування, які дають змогу оцінити поточний стан вітчизняної податкової системи.

Ключові слова: податкова система, податкові надходження, публічні грошові фонди, податковий тиск на бізнес

ВСТУП

У сучасному світі кожна держава має власну систему податкових платежів. Завдяки податковим платежам держава накопичує фінансові надходження для реалізації суспільно необхідних функцій. Тому податки вважаються однією з визначальних ознак будь-якої держави і незмінно виступають елементом її існування. Зважаючи на вказаний взаємозв'язок податків і держави, поняття податкової системи є комплексним і відображає різні аспекти у своєму змісті. Податки постають основним джерелом формування публічних грошових коштів, що дає змогу державі належно забезпечувати результативність її функцій: захист країни, підтримання внутрішнього правопорядку, здійснення різних державних програм в основних сферах суспільного життя, соціального забезпечення громадян, а також слугують джерелом подальшого розвитку економіки та збільшення темпів її зростання. Велике значення слід приділяти об'єктивному аналізу податкових надходжень, оскільки результати таких досліджень дають змогу враховувати структуру податкових платежів, вивчити їх динаміку, виявити ефективність різних форм оподаткування, що буде свідчити про якість та ефективність державного управління у цій сфері.

Актуальність теми

Дослідження ролі, генези податкової системи є важливим складником процесу побудови ефективної податкової системи України, яка сприяла б економічній стійкості держави для подолання сучасних викликів війни та вірусної пандемії. Вирішення питань у сфері відносин оподаткування має здійснюватися шляхом вивчення сучасних проектів змін податкової системи, аналізу змісту податкової системи та іноземного досвіду ефективного регулювання сфери оподаткування, розгляду національного законодавства у сфері оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Наукові дослідження теми генези та сучасного стану податкової системи України провадили багато українських вчених, серед яких потрібно виділити: М.П. Кучерявенко, О.О. Дмитрик, М.Г. Волошук, І.І. Матьола, Т.О. Карабін, О.В. Білаш, Є.М. Богатирьова, О. В. Долженков, Б.П. Ярема.

Постановка завдання – детальне і предметне дослідження розвитку вітчизняної податкової системи та її поточного стану.

МЕТОДОЛОГІЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження є праці провідних вчених та матеріали періодичних видань. Використано методи теоретичного узагальнення, аналізу, синтезу тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

В економічній діяльності кожної держави важливу роль відіграє податкова система, що є фундаментом бюджету та дає змогу повноцінно державі реалізовувати необхідні функції та завдання. Формування публічних грошових фондів з метою їх подальшого розподілу та направлення на певні суспільно важливі сфери є об'єктивною необхідністю забезпечення комплексного регулювання фінансових правовідносин. Важливе значення для процесу накопичення та формування публічних грошових фондів є відносини з оподаткування.

Так, погоджуємося з тією думкою, що податки – це економічне підґрунтя розвитку країни, джерело її фінансових можливостей, оскільки держава повинна гарантовано мати певний обсяг фінансових ресурсів для виконання функцій, передбачених Конституцією країни: забезпечення функціонування державного управління, системи освіти, науки, охорони здоров'я, утримання армії для здійснення зовнішньої оборони тощо.

Податки є ефективним засобом регулювання еко-

номічної діяльності. Використовуючи податкові надходження, держава може формувати відповідні публічні грошові фонди, після чого скеровувати їх на розвиток конкретної суспільно важливої сфери життєдіяльності, сприяти виробничому процесу певної галузі господарства, стимулювати або дестимулювати різні види діяльності через надання пільг або, навпаки, підвищуючи податкове навантаження. Це ще раз демонструє важливість здійснення ефективної податкової політики для реалізації функцій держави, що виконують відповідні органи державної влади та місцевого самоврядування.

Відповідно до ст. 9 Бюджетного кодексу та Бюджетної класифікації, затвердженої наказом Міністерства фінансів від 11.01.2011 р., доходи бюджету класифікуються за такими розділами: 1) податкові доходи; 2) неподаткові доходи; 3) доходи від операцій із капіталом; 4) офіційні трансферти.

Роль саме податкових надходжень у формуванні бюджетів регулюється нормами податкового та бюджетного законодавства. Так, податкове законодавство встановлює вичерпний перелік обов'язкових платежів, правила та умови їх стягнення. Норми бюджетного законодавства, зі свого боку, визначають склад доходів за рахунок податкових надходжень та затверджують пропорції їх розподілу між бюджетами. Склад податкових надходжень зазнавав змін внаслідок динаміки перегляду норм податкового та бюджетного законодавства. На сьогодні податкова система складається з 7 загальнодержавних податків і зборів, а також військовий збір, який введено як тимчасовий і закріплено у перехідних положеннях ПКУ та 4 місцевих податків і зборів.

Роль податкових надходжень можна зрозуміти, розглянувши доходи публічних грошових фондів за конкретний період. У структурі доходів бюджету з 2015 р. до 2020 р. податкові надходження займають досить суттєву частку, яка коливається в межах 79-81 %; відповідно неподаткові надходження займають значно меншу частину, інші види у загальній сукупності займають близько 1 %.

На початку створення власної податкової системи у 1991 р. в Україні було 16 загальнодержавних податків та зборів, закріплені Законом УРСР "Про систему оподаткування", що перейшов до нас у порядку спадкування законодавства УРСР [1].

У 1993 р. в Україні почалися перетворення системи оподаткування через прийняття декретів Кабінету Міністрів, якими врегульовано податкову систему. Так, Декретом Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки і збори" [2] встановлено 2 місцевих податки та 14 місцевих зборів.

У 1994 р. прийнято низку законів, як-от: Закон України "Про внесення змін та доповнень до Закону Української РСР "Про систему оподаткування", "Про оподаткування прибутку підприємств", "Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів" [6], які виводили регулювання податкових відносин на новий рівень. Відповідно до них надано легальне визначення таким специфічним категоріям, як: податок, збір, обов'язковий платіж, деталізовано елементи податку: платник, об'єкт, база, ставка. Так, наприклад, до об'єктів оподаткування відносилися додана вартість, доходи, спеціальне викорис-

тання природних ресурсів, майно юридичних і фізичних осіб. «Податок на додану вартість» перейменовано на «податок на додану вартість» (ПДВ), а його ставку зменшено з 28 % до 20 %. Постійно вносились зміни в перелік підакцизних товарів, а також їхні ставки. Запроваджено марки акцизного збору на алкогольні напої та тютюнові вироби, що зменшило обіг незаконно виготовлених товарів даного виду.

У 1996-1997 рр. внаслідок реформування податкової системи відбулося послаблення податкового тягаря. Указ Президента України "Про заходи по реформуванню податкової політики" від 31 червня 1996 р. та постанова Верховної Ради України "Про основні положення податкової політики в Україні" від 4 грудня 1996 р. встановлено граничний рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту через Зведений бюджет України на рівні не вище 40-45 %. Відповідно до прийнятого 18 лютого 1997 р. Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про систему оподаткування"» [7] закріплено 19 загальнодержавних та 14 місцевих податків та зборів, з'явилися нові податкові платежі: плата за патент на деякі види підприємницької діяльності; фіксований сільськогосподарський податок; збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства; єдиний збір, що справлявся у пунктах пропуску через державний кордон України; збір за використання радіочастотного ресурсу України; збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію; гастрольний збір.

Постановою Верховної Ради України «Про основні положення податкової політики податкову реформу в Україні» [8] та Указом Президента України «Про заходи щодо реформування податкової політики» [9] визначено стратегічні цілі, до яких повинна була йти податкова система, такі як: доведення норм податкового законодавства відповідно до реальних економічних викликів України; встановлення інтересу вітчизняних товаровиробників на перше місце; посилення податкової дисципліни та відповідальності платників податків; досягнення стабільності та визначеності податкової системи.

З 2004 р. почалися спроби зниження податкового тиску на платників податків, метою яких було підвищення зацікавленості у добровільній сплаті податків, виведення економіки з тіні та залучення інвестицій, що повинно було дати позитивний результат у формуванні дохідної частини державного бюджету. Це все здійснювалося не тільки з метою врегулювання всіх поточних проблем, а й як перший крок в адаптації національного законодавства до стандартів країн ЄС. Саме тоді прийнято дві концепції програм проведення реформи податкової системи України, проте як в 2007 р. [10], так і в 2009 р. [11] на меті, насамперед, були політичні мотиви, що не уможливило повноцінно втілити концепції в життя.

Нарешті, у 2010 р. відбулась не формальна – «на папері», а реальна податкова реформа. Фундаментом стала Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [12], в якій закладено основи для економічного зростання країни через підтримку національного виробника. З 2010 р. відбулась систематизація податкового законодавства шляхом прийняття

єдиного кодифікованого акту – Податковий кодекс України (ПКУ), що набув чинності з 1 січня 2011 р. та систематизував у собі склад розгалуженого податкового законодавства. Саме ним закріплено новий склад податкової системи, який складається вже не з 41 (закріплено 3У "Про систему оподаткування" до набуття чинності цим кодексом), а з 22 податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження їх посадових осіб, відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства. Кодифікований нормативно-правовий акт, що регулює відносини які виникають у сфері справляння податків і зборів, замінив собою низку законів з питань оподаткування, внаслідок чого відбулося спрощення зрозумілості податкового законодавства для платників податків, зменшенням податкового тиску на економіку.

Наступні зміни до складу податкової системи припадають на 2014 р. Це зумовлено такими чинниками: зовнішня агресія стосовно України, внутрішня нестабільність, що вимагало негайного реагування держави на ці виклики. Склад податкової системи зазнав значних змін: до загальнодержавних податків та зборів віднесено 7, а до місцевих – 4 податків та зборів. Також введено у перехідних положеннях ПКУ військовий збір, який повинен був носити тимчасовий характер та забезпечувати потреби оборонного потенціалу країни, однак і на сьогодні цей податок не входить до переліку платежів обов'язкового характеру, передбачених у ст.ст. 9 та 10 ПКУ.

Саме тоді змінено ставку на податок на доходи фізичних осіб, який виконує регулювальну функцію – здійснення прямого впливу на рівень доходів, чим формує платоспроможність громадян та рівень їх життя. Суттєвою зміною було зменшення кількості податкових пільг: від 93 у 2014 р. до 25 у 2015 р. Податок на прибуток підприємств: у 2014 р. зменшено з 22% до 18 %. Також відбулося перше значне підвищення ставок акцизного збору. Починаючи з 1 січня 2016 р., Уряд систематично піднімав ставки акцизу на тютюн та алкоголь з огляду на зобов'язання України про таке підвищення у рамках Угоди про асоціацію України та ЄС. Отже, за період 2014-2017 рр. відбулося значне збільшення податкового навантаження на платників податків. Загалом з 2011 р. до 2017 р. внесено більш ніж 110 суттєвих змін до ПКУ.

Так, сформовано склад діючої податкової системи.

Складовими елементами податкової системи України наразі є обов'язкові для фізичних та юридичних осіб платежі – загальнодержавні та місцеві податки і збори. Податкова система України пройшла розвиток, численні зміни та доповнення, і складається з 7 обов'язкових загальнодержавних, військового збору, який досі залишається в перехідних положеннях, та 4 місцевих податків і зборів. Ціллю цих складових елементів, що формують зведений бюджет України, є забезпечення безперерйного надходження коштів для подальшого їх спрямування на необхідні суспільно важливі напрями. На сьогодні в Україні діє податкова система, яка за своїм складом є схожою до податкових систем розвинених європейських країн. Закони з питань оподаткування розроблено з урахуванням норм

європейського податкового законодавства [13]. Насамперед схожість у системах оподаткування з державними ЄС виявляється у врахуванні норм європейського законодавства сфери оподаткування, а також – арсеналах податків, зборів, обов'язкових платежів, подібних до запроваджених у країнах ЄС. Так, до прямих податків в Україні належить податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), податок на прибуток підприємств, податок на майно, до непрямих – ПДВ, акцизний податок, мито, важливе значення має єдиний соціальний внесок (ЄСВ) [14]. Непрямі податки утворюють товари та послуги, які входять до ціни товару або включені в тариф на послуги. Власник цих товарів чи послуг, реалізуючи їх, отримує суми, частина з яких в обов'язковому порядку перераховується державі, що й становить непрямую форму оподаткування. І саме найбільш вагомий внесок до зведеного бюджету України становить група внутрішніх податків на товари і послуги, якими є ПДВ та акцизні податки. Характерним для держав у сучасному світі є наявність прямого та непрямих оподаткування. Однак різним є їх співвідношення у сукупній сумі. Так, критерієм, за яким простежується розмежування співвідношення між названими формами оподаткування є рівень доходів населення, невисокий рівень якого перешкоджає прямим податковим надходженням. Саме тому у державах, які розвиваються, переважають непрямі податки [15]. Характерною рисою податкової системи і України є перевага непрямих податків. Серед непрямих податків найбільшу частку займає податок на додану вартість – у 2017 р. цей показник становив 69,2 %. За рахунок цього податку формується третина бюджетних доходів та податкових платежів. Частка акцизного податку в непрямих податках становить 26,4 %, у доходах бюджету – 11,9 %, у податкових надходженнях – 14,7 %. Серед прямих податків домінуючу роль відіграє ПДФО – 47,3%. Податок на прибуток підприємств становить 18,7% у прямих податках, 7,2% – у доходах бюджету, 8,9% – у податкових надходженнях. Фіскальна роль податку на прибуток підприємств зменшилася [16].

Відповідно до результатів виконаного дослідження «Оподаткування 2020» [17], яке проводиться командою рwC разом з експертами Світового банку, Україна зайняла 65 місце. Багато держав порівняно з попередніми рейтингами через підвищення рівня автоматизації податкових процесів і, як наслідок, скорочення часу адміністративних послуг. В Україні також активно почав розвиватися процес діджиталізації, зокрема у податковій сфері. Впровадження та підвищення ефективності електронних сервісів для платників податків у мережі Інтернет є одним із пріоритетних завдань Державної податкової служби (ДПС) України. ДПС активно розвиває сервісний складник, що має на меті надання максимально доступної інформації в електронному вигляді. Використовуючи електронні сервіси, платники податків можуть не лише заощадити час, а й створити для себе максимально комфортні умови взаємодії з податковими органами. Чат-бот «ІнфоТАКС» є продовженням курсів ДПС України, метою якого є спілкування з найвіддаленішими платниками податків та надання сервісу нового рівня. Простий зв'язок між InfoTAX та податковими службами й швидкий та зруч-

ний доступ до податкової інформації є ще одним кроком до розвитку діджиталізації у цій сфері. Також ще одним із цифрових сервісів ДПС є Електронний кабінет платника податків – інформаційно-телекомунікаційна система, створена для того, щоб платники податків та державні органи могли реалізовувати свої права та обов'язки згідно з податковим законодавством України в електронній формі [18].

ВИСНОВКИ

Необхідність перебудови та вдосконалення власної податкової та системи є пріоритетним напрямом діяльності держави в економічній сфері. Адже податки відіграють суттєву роль у формуванні відповідних публічних грошових фондів, за допомогою них відбу-

вається державне регулювання галузей господарства. Це впливає зі статистичних даних про стан економіки, які наводяться міжнародними організаціями. Досліджено генезу податкової системи, її стадії, проблеми, які виникали через внутрішні та зовнішні загрози, на подолання яких має бути спрямовано діяльність держави та науково-дослідницької спільноти. У підсумку таких досліджень визначено реалізацію процесу послідовної оптимізації складу податкової системи, зменшення податкового тиску на бізнес, а також відсутність єдиного плану реформування, що завжди було основною проблемою законодавця. Визначено поточний склад податкової системи.

Список використаних джерел

1. Про систему оподаткування: Закон України від 02.12.2010, № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12#Text>
2. Про місцеві податки і збори: Декрет Кабінету Міністрів України від 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-93#Text>
3. Становлення та розвиток податкової системи України: монографія / М.Г. Волошук та ін. Ужгород, 2021. 172 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36756/1/Становленнята%20розвиток%20ПСУ.pdf>
4. Черленяк І.І., Машіко К.С. 25 років модерному українському капіталізму? *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. С. 47–55. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15435/1/25%20РОКІВ%20МОДЕРНОМУ%20УКРАЇНСЬКОМУ%20КАПІТАЛІЗМУ.pdf>
5. Про тимчасове зупинення повноважень Верховної Ради України, передбачених пунктом 13 статті 97 Конституції України, і повноважень Президента України, передбачених пунктом 7-4 статті 114-5 Конституції України: Закон України "Про внесення змін і доповнень до Закону України № 2886-XII". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2886-12#Text>
6. Про внесення змін та доповнень до Закону Української РСР "Про систему оподаткування": Закон України № 3293-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3904-12#Text>
7. Про внесення змін до Закону України "Про систему оподаткування": Закон України № 77/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77/97-вр#Text>
8. Про основні положення податкової політики податкову реформу в Україні: Постанова Верховної Ради України від 04.12.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561/96-вр#Text>
9. Про заходи щодо реформування податкової політики: Указ Президента України від 31.07.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/96#Text>
10. Концепція реформування податкової системи, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 року № 56-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/56-2007-p>
11. Стратегія реформування податкової системи, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2009 року № 1612-р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1612-2009-p>
12. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" від 2 червня 2010 року.
13. Заступник директора департаменту фінансового законодавства Олена Ференс. Реформування податкової системи України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11350
14. Податкова система України: від квазіліберальної ретроспективи до неоліберальної перспективи? / О.П. Нестеренко та ін. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. № 32. С. 360-370
15. Бутенко Т.В., Бутенко В.В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2017. № 4 (32). С. 28-36. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No4/28.pdf>
16. Ярема Б.П., Ролько А.В. Сучасна податкова система України: проблеми та перспективи розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 171-175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_34_38
17. PwC. Paying Taxes 2020. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2020.html>
18. Харківський Б.В. Діджиталізація справляння податків: зарубіжний досвід та перспективи для України: кваліфікаційна робота. Тернопіль, 2021. 69 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44342/1/Харківський_ФФАМ-21_original_07022022_110338.pdf

References

1. On the taxation system: Law of Ukraine dated 02.12.2010, No. 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12#Text> (in Ukrainian).
2. On local taxes and fees: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-93#Text> (in Ukrainian).
3. Establishment and Development of the Tax System of Ukraine: monograph / M.H. Voloshchuk et al. Uzhhorod, 2021. 172 p. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36756/1/Stanevnylata%20rozvitok%20PSU.pdf> (in Ukrainian).
4. Cherleniak I.I., Mashiko K.S. 25 years of modern Ukrainian capitalism? *Scientific Bulletin of Uzhhorod University*. 2016. pp. 47–55. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15435/1/25%20YEAR%20MODERN%20UKRAINIAN%20CAPITALISM.pdf> (in Ukrainian).
5. On the temporary suspension of the powers of the Verkhovna Rada of Ukraine, provided for in Clause 13 of Article 97 of the Constitution of Ukraine, and the powers of the President of Ukraine, provided for in Clause 7-4 of Article 114-5 of the Constitution

of Ukraine: Law of Ukraine On Amendments to the Law of Ukraine No. 2886-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2886-12#Text> (in Ukrainian).

6. On amendments and additions to the Law of the Ukrainian SSR "On the Taxation System": Law of Ukraine No. 3293-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3904-12#Text> (in Ukrainian).

7. On amendments to the Law of Ukraine "On the taxation system": Law of Ukraine No. 77/97-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77/97-вп#Text> (in Ukrainian).

8. On the main provisions of tax policy and tax reform in Ukraine: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 04.12.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561/96-вп#Text> (in Ukrainian).

9. On measures to reform tax policy: Decree of the President of Ukraine dated 31.07.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/96#Text> (in Ukrainian).

10. The concept of reforming the tax system, approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 19, 2007 No. 56-r. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/56-2007-п> (in Ukrainian).

11. Strategy for reforming the tax system, approved by the decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 23, 2009 No. 1612-r. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1612-2009-п> (in Ukrainian).

12. Program of economic reforms for 2010-2014 years "Prosperous society, competitive economy, efficient state" dated June 2, 2010. (in Ukrainian).

13. Deputy Director of the Department of Financial Legislation Olena Ferens. Reforming the tax system of Ukraine. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11350 (in Ukrainian).

14. Tax system of Ukraine: from a quasi-liberal retrospective to a neoliberal perspective? / O.P. Nesterenko et al. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. No. 32. pp. 360-370. (in Ukrainian).

15. Butenko T.V., Butenko V.V. Advantages and disadvantages of using different forms of taxation in Ukraine. *Economy: realities of time*. 2017. No. 4 (32). pp. 28-36. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No4/28.pdf> (in Ukrainian).

16. Yarema B.P., Rolko A.V. Modern tax system of Ukraine: problems and development prospects. *Black Sea Economic Studies*. 2018. Issue 34. pp. 171-175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bSES_2018_34_38 (in Ukrainian).

17. PwC. Paying Taxes 2020. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2020.html> (in Ukrainian).

18. Kharkovskiy B.V. Digitization of tax administration: foreign experience and prospects for Ukraine: Qualification work. Ternopil, 2021. 69 p. URL: http://dSPACE.wnu.edu.ua/bitstream/316497/44342/1/Харковський_ФФАМ-21_original_07022022_110338.pdf (in Ukrainian).

Dmytro KOBYLNIK

Doctor of Legal Sciences, Associate Professor, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6777-7963>

e-mail: d.a.kobylnik@nlu.edu.ua

Bohdan KAZARIN

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8356-3703>

e-mail: Bogdan111111111122@gmail.com

Oleh KARAVANSKYI

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9017-0024>

e-mail: olegoleh1234@gmail.com

TAX SYSTEM OF UKRAINE: GENESIS AND CURRENT STATE

The paper comprehensively examines the development of the national tax system, its constituent elements, and determines its role in the economic activity of the state. Special attention is paid to normative and legal acts that carried out legal regulation in the studied period. The impact of the tax system on stimulating or disincentivizing the development of certain sectors of the economy is considered. Scientific literature, statistical data in the field of taxation, which allow assessing the current state of the domestic tax system, have been studied.

During the study of the topic, the special role and importance of the tax system in the economic activity of the state, which is the foundation of the budget and allows the state to effectively implement the necessary socially important functions, was proven. In the formation of public money funds, which are then directed to the relevant spheres of life, tax revenues in comparison with other budget revenues provide a significantly larger share of profit to the corresponding budget, and therefore, in recent years, the leadership trend of tax revenues in the revenues of the budget of Ukraine has been maintained. Legislative regulation of tax revenues is ensured by tax and budget legislation. During the study of the development of the tax system of Ukraine, its constant development and improvement, a significant change in the composition of tax payments from the initial situation to the current state were revealed. The processes of regulatory regulation of the reforms carried out are also considered. A particularly significant contribution to the development of the tax system of Ukraine was made by the Tax Code of Ukraine, which systematized the structure of tax legislation.

Keywords: tax system, tax revenues, public monetary funds, tax pressure on business